

Kunštekova analýza kauzy LITHIUM.

K tomu ještě můj dovětek ke Kunštekově analýze

(Dávám jej na začátek a ne na konec, aby bylo jasné, o jak mnoho a taky komu jde)

Pro minimalizaci škod je nutné jednat rychle a důrazně. Proto by si všichni "obhájci" Havlíčkovy lumpárny (Zaorálkem počínaje, ale týká se to i každého jednoho z ostatních, včetně třeba Kalouska) měli uvědomit, že **snahou argumentovat tak, aby se lumpárna prosadila, příp. bránit akcím, které mohou minimalizovat škody, se přímo a doložitelně podílejí na zvýšení rozsahu škod. A podílejí se vědomě, protože jsou jim příslušné argumenty sděleny a mají rozum, kterým je mohou posoudit. (Aspoň se to formálně předpokládá, pokud jim byly svěřeny funkce, které zastávají.) Musí tak počítat s příslušnými právními důsledky svého jednání.**

Nejlepší analýzu ke kauze "Lithium" jsem si přečetl od Martina Kunšteka. To, že ke mně doputovala během několika hodin (mám náročný den a sám bych ji nevyhledal), svědčí o tom, že přirozené vazby mezi lidmi, kterým o něco jde, zatím fungují. Dávám ji odlišným písmem, aby bylo zřejmé, co je Kunštekův text (část, která není tak důležitá, jsem vynechal): **Havlíčkovo memorandum o výpalmém z českého lithia - o co ve světle zákonů a mezinárodních dohod opravdu jde.....**

Martin Kunštek

9. 10. 2017

Ministr průmyslu a obchodu Jiří Havlíček (ČSSD) podepsal 2. října 2017 s australsko-americkou firmou European metal holdings Ltd. Memorandum o porozumění v oblasti těžby a zpracování lithia v ČR. Tento krok jako první veřejně napadl advokát Karol Hrádela, který upozornil na to, že důsledky mohou být horší než z causy Diag Human. Poslanecký klub KSČM v pátek 6. října 2017 požádal o svolání mimořádné Sněmovny, na niž by se poslanci ještě před volbami měli pokusit nějak s tímto problémem vypořádat. ANO 2011 spustilo ústy Andreje Babiše řev, že Havlíček ukradl státu lithium za 3 biliony. ČSSD v zápětí hystericky reagovala, že lithium nechal ukrást ministr životního prostředí Pavel Drobil (ODS), který podepsal povolení k průzkumu ložiska firmě Geomet, jež je dceřinou společností European metal holdings. A přitom tvrdí, že to firmě dává právo na udělení těžební licence. Internet je nyní plný výkřiků týkajících se této loupeže století. Proto považuji za nutné rozebrat casu z hlediska platného práva. **Memorandum je z hlediska vnitrostátních zákonů "cár papíru". Není to rozhodnutí o stanovení dobývacího prostoru ani povolení k těžbě. Je to poukázka na výpalmé. Na dobývání miliardové renty v mezinárodní arbitráži. Bez nutnosti jedinkrát kopnout do země.**

Pozn red.: *Faktické důsledky podpisu memoranda jsou shrnuty na konci článku.* Předně považuji za nutné zdůraznit, že dokud je lithium součástí rudy a je pod zemí, tak je státní. Podle § 5 odst. 2 Horního zákona je nerostné bohatství nacházející se na území ČR majetkem státu. Těžba a zpracování nerostů je nejen z hlediska práva jedna z nejsložitějších národohospodářských disciplín. Reguluje je řada zákonů a vyhlášek. Speciálně těžařstvím se zabývají zejména tři z nich:

- zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (Horní zákon);
- zákon č. 62/1988 Sb., o geologických pracích a o Českém geologickém úřadu;
- zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě.

Těžaři při své činnosti samozřejmě musí respektovat i další obecně závazné právní předpisy, které se vztahují i na ostatní odvětví. Jako příklad lze uvést zákon o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), zákon o posuzování vlivů na životní prostředí (EIA), Správní řád a podobně. Při své činnosti se však musí ohlížet i na zájmy obcí, dopravy, nebo Armády ČR. Všechny tři "hornické zákony" berou v potaz, že těžba se může vyvolávat konflikt s jinými odvětvími, a důsledně dbají na to vypořádání střetu těchto zájmů. Bez toho nelze pokročit od jedné etapy k druhé, ani v rámci povolovacího řízení jediné etapy.

Geologický průzkum

K tomu, aby nějaká firma mohla začít těžit je poměrně dlouhá a složitá cesta. Na jejím počátku je geologický průzkum. Ten podle zákona o geologických pracích může provádět buď stát, nebo soukromá firma. Stát si k tomuto účelu zřídil Českou geologickou službu. Což je ve své podstatě úřad. Ten sám průzkumné práce většinou neprovádí, ale zadává je firmám. Buď státním, jako je třeba zbytkový státní podnik Diamo, nebo soukromým, které splňují všechny požadavky na odbornou způsobilost. V Česku existuje několik soukromých firem zabývajících se geologickým průzkumem. Mezi nejznámější patří GEOTest, který byl založen ještě jako koncernový podnik ještě v době ČSSR.

Geologických průzkumů se u nás ročně provádí několik tisíc. Jsou potřebné pro mnoho činností. Od projektování a realizaci staveb, přes zjišťování a sanace ekologických škod, až po těžbu. Nejen každá strategicky významná stavba, jako dálnice nebo atomová elektrárna, potřebuje ke svému povolení geologický průzkum. Právě proto, aby to nedopadlo jako s ostravskou dálnicí D47, která se krátce po kolaudaci "zvlnila", protože dodavatel nechal při projektování v potaz, že pod Ostravou jsou doly. Nebo jako D8 přezdívaná "pohyblivá dálnice". Svůj geologický průzkum si nechávají zpracovat i investoři, kteří staví továrny, nebo větší obytné či kancelářské budovy. Jednak je to součástí povinné stavební dokumentace. A navíc je to i logické, protože nikdo rozumný nechce, aby mu "barák spadl na hlavu", protože je postaven na nevhodném místě.

Při geologickém průzkumu se zjišťuje spousta věcí. Především struktura a složení podloží. Z jakých hornin se skládá, jaké jsou v něm pukliny, nebo dutiny, zda je v místě spodní voda apod. Zkoumá se mimo jiné, jaké jsou fyzikální vlastnosti podloží (jakou zátěž unese). Jedním z povinně zkoumaných parametrů je i to, zda v podzemí nejsou tzv. vyhrazené nerosty.

Na všechny tyto nerosty se vztahuje tzv. horní regal. Což je prastaré pravidlo - ještě z dob Přemyslovců - stanoví, že nerostné bohatství je vlastnictvím státu. A hlavně, že těžit je lze pouze s povolením od státu a za podíl z výnosu odváděný státu. Horní zákon v § 12 navíc stanoví povinnost nahlásit nález výhradních nerostů Ministerstvu životního prostředí a Ministerstvu průmyslu a obchodu.

Zákon o geologických pracích kromě toho nařizuje v § 12, že všechny údaje zjištěné geologickým průzkumem musí být bezplatně předány České geologické službě. Tento úřad shromažďuje a uchovává všechny údaje o geologickém složení území ČR, ochraně a využití přírodních nerostných zdrojů a zdrojů podzemních vod. A rovněž o geologických rizicích. Stát má logicky zájem a povinnost tyto údaje získávat, protože jsou nezbytné pro jeho správu. Pro územní plánování, ochranu životního prostředí. A v neposlední řadě též pro správu národního bohatství. Údaje z databáze Geologická služba poskytuje bezplatně ostatním orgánům veřejné správy proto, aby mohly plnit zákonem uložené povinnosti.

Některé typy geologických průzkumů objednává přímo stát. Např. pro výstavbu dálnic. Zákon však umožňuje i soukromou formu průzkumů. Ačkoliv má stát samozřejmě zájem vědět, co se nachází pod povrchem našeho území, tak není v možnostech veřejných rozpočtů nechat provrtat každý čtvereční kilometr našeho území. V některých případech by to bylo dokonce nežádoucí, protože by tím mohly být ohroženy již známé a využívané prameny podzemních vod, nebo ložiska plynu. Proto máme zvláštní zákon, který stanoví pravidla.

Podnikatel, který provádí geologický průzkum, jenž není hrazen na objednávku státu nebo místní samosprávy, sice musí zjišťovat všechny parametry podloží stanovené zákonem, a bezplatně je odevzdat Geologické službě. Podle § 12 zákona o geologických pracích však má právo si po dobu 7 let od odevzdání údajů vyhradit podmínky, za nichž mohou být zjištěné skutečnosti poskytovány fyzickým osobám nebo jiným podnikům. Jinak řečeno má právo si stanovit i cenu, kterou mu musí zaplatit jiný podnik za to, že využije jím získané poznatky. Jde tedy o jistou specifickou podobu práva duševního vlastnictví. A každý, kdo by chtěl na daném místě těžit, tyto údaje nutně potřebuje k tomu, aby mohl Báňskému úřadu předložit projekt těžby a žádost o vymezení dobývacího prostoru. Prospektor, který při svém průzkumu učiní nález zpeněžitelného nerostného bohatství má tedy touto formou zajištěno "nálezně".

Ložiskový průzkum

Geologické průzkumy se podle účelu prací dělí na:

- a) ložiskové;
- b) průzkum pro zvláštní zásahy do zemské kůry;
- c) hydrogeologické;
- d) inženýrskogeologický a
- e) průzkum geologických činitelů ovlivňujících životní prostředí.

Průzkum ložisek nerostných surovin je tedy jen jeden z druhů geologických prací, která náš zákon zná. Jejich provádění je možné pouze na základě povolení Ministerstva životního prostředí. To může obdržet pouze Geologická služba, vysoká nebo střední škola, muzeum nebo vědeckovýzkumná instituce či podnikatel, který splňuje požadavky na odbornou a technickou způsobilost stanovenou v zákoně o geologických pracích. K získání souhlasu je nutné předložit projekt, který splňuje všechny zákonem stanovené požadavky na ochranu životního prostředí, ochranu veřejného zdraví, a bezpečnost apod. Český báňský úřad, resp. jeho obvodní pobočka, k tomu navíc může stanovit omezení, která průzkumník musí respektovat. Báňský úřad může zakázat určité technologie nebo činnosti proto, aby nedošlo k neohrožení např. již používaného zdroje pitné vody, nebo známé ložisko plynu. Na některých místech může v rámci procesu stanovení průzkumného revíru práce zakázat úplně. Určitá omezení - v zákonem stanovených případech i zákaz - si mohou vyžádat i ostatní orgány veřejné správy během povolovacího řízení.

Zde považuji za nutné uvést, že ministr životního prostředí Pavel Drobil, neporušil zákon vydáním povolení k ložiskovému průzkumu v oblasti Cínovce firmě Geomet. Tvrzení řady sociálních demokratů o tom, že tím způsobil krádež Cínoveckého lithia je tedy zcela nesmyslné.

Pro správné pochopení situace, v níž se nachází lithiová ruda pod Cínovcem, je třeba vysvětlit co to vlastně ložiskový průzkum je. Náš zákon zná v zásadě 3 druhy ložiskového průzkumu. Podle § 2 odst. 4 je možné provádět vyhledávání nového ložiska, průzkum již známého ložiska (prověřovací průzkum) a těžební průzkum.

Vyhledávací průzkum lze stručně popsat jako "zkusme se podívat, jestli tam není něco zajímavého". Tento typ zkoumání je součástí každého geologického průzkumu. Např. i pro účely získání informací o vlastnostech podloží z hlediska únosnosti pro plánovanou dálnici. Když se při průzkumu zjistí, že pod zemí jsou zásoby výhradních nerostů, tak se nově a dosud neznámé ložisko zaeviduje u Geologické služby. Jestliže jsou v ložisku těžitelné zásoby (je dostatečně mocné a koncentrované), tak jej Ministerstva životního prostředí a průmyslu obchodu mohou vyhlásit za chráněné ložisko. Z čehož plynou pro subjekty působící na zemi nad ním značná omezení. Např. při povolování staveb. Opět je to ale složitá procedura kde zákon důsledně požaduje řešení střetů různých veřejných zájmů.

Teprve následně lze žádat o povolení průzkumu s cílem zjistit rozsah ložiska (odkud kam sahá), jeho vydatnost (kolik zájmového nerostu v něm je) a složení (v čem je nerost – v našem případě "lithium" - vázán). Zkoumají se i další využitelné příměsi jako u Cínovce cín a wolfram. Zkoumat se při tom musí také ostatní geologické poměry, které mohou mít vliv na možnost těžby, nebo její způsob. A taky potenciální rizika (např. nestabilita masivu).

Teprve na základě takto zjištěných údajů lze začít vypracovávat projekt těžby a žádost o stanovení dobývacího území. Podle zákona se samozřejmě zkoumá i během těžby, protože zákon ukládá těžářům povinnost vytěžit veškeré dostupné zásoby na již otevřeném dole. Samozřejmě s výjimkou těch, kde došlo k státnímu zakazu nebo omezení těžby. A k tomu je třeba vědět jak a kam zaměřit stroje, aby se zbytečně nekopala hlšina.

Pro úplnost dodávám, že ministr Drobil podepsal firmě Geomet povolení k prověřovacímu průzkumu.

Stanovení dobývacího prostoru

Na rozdíl od průzkumných prací na stanovení dobývacího prostoru a povolení k těžbě právní nárok neexistuje. Zjištění informací o tom, co se skrývá pod zemí, je jedním z veřejných zájmů, které zákon stanoví. Mimo jiné z bezpečnostních a národohospodářských důvodů. Při jeho uplatňování lze dokonce ukládat určité povinnosti a omezení. Včetně omezení vlastníkům – např. pozemkům, na nichž má průzkum probíhat – strpět práce spojené s průzkumem. Samozřejmě za náhradu.

Stanovení dobývacího prostoru je prvním stupněm povolení hornické činnosti na ložisku nerostů. Báňský úřad může podle § 24 Horního zákona rozhodování o stanovení dobývacího prostoru sloučit s rozhodováním o povolení těžby. Může však jednu z nich nebo obě zamítnout. Stát jako vlastník je suverénem v rozhodování o tom, jestli a kdy se bude těžit. Stát je stejně plnohodnotný vlastník jako občan nebo firma. Vlastnické právo lze sice podle čl. 11 Listiny základních práv a svobod omezit nebo zrušit ve veřejném zájmu a za náhradu. Stát však nemůže vyvlastnit sám sebe – resp. všechny občany, kterými je tvořen. Nemůže být tudíž ani nucen se vzdát části majetku.

Stát jako suverénní vlastník se po zvážení všech okolností, které s těžbou souvisí, může rozhodnout, že ložisko těžit nechce. Nebo že si je nechá na dobu, kdy těžba bude výnosnější, nebo kdy budou dostupné technologie, které méně zatíží životní prostředí. Známým příkladem jsou ložiska zlata a wolframu v Kašperských horách. V této části Šumavy jsou ověřené zásoby 55 tun zlata. To je o 10 tun více, než měl československý zlatý poklad před rozdělením federace rozprodejem české části

bankovní radou ČNB. Celkové zásoby zlata v této lokalitě jsou odhadovány až na 190 tun. V tuto chvíli však neexistuje bezpečná technologie, s jejíž pomocí by je bylo možné získat. Jediný způsob, s jehož pomocí by kašperské zlato technicky bylo možné vytěžit, je metoda kyanidového loužení. Její používání však zákon o hornické činnosti zakazuje. Při jejím použití by došlo k zamoření poloviny naší republiky kyanidem a následné otravě až poloviny obyvatelstva. Stát tedy z bezpečnostních důvodů rozhodl, že toto ložisko těženo nebude. Kromě zlata je v lokalitě doložena i velká zásoba wolframu. Jeho těžbu stát zamítl pro změnu z ekonomických důvodů. Hodlá ji povolit až souběžně s případnou těžbou zlata – jestliže jednou bude známa bezpečná technologie. V Kašperských horách je tedy vyhlášené chráněné ložisko. Nebyl k němu však stanoven dobývací prostor. A ani uděleno povolení těžit.

Při stanovování dobývacího prostoru se těžaři stanoví oblast, v níž smí těžit. A to trojrozměrně – tedy pozemky pod nimž může "kutat" a hloubka do které smí při těžbě zajít. Stanoví se mu rovněž "co" smí v lokalitě těžit. Zákon připouští možnost vyhlášení jednoho dobývacího prostoru na více ložisek. Stejně jako rozdělení prostoru mezi dva těžaře. Z nichž jeden těží např. zlato a jiný wolfram.

V rámci stanovení dobývacího prostoru mohou být uložena i určitá omezení. Např. netěžit v určité části ložiska v zájmu toho, aby nedošlo k sesuvu dálnice. Může být nařízeno nebo zakázáno použití určitých technologií, které mají zajistit bezpečnost. Při těžbě uranu je nařizováno používání tzv. vodních stěn, které mají zajistit, že nedojde ke kontaminaci spodních vod mimo důl. Jde o soustavu propojených vrtů do nichž je pod tlakem na jedné straně vháněna a na druhé straně odčerpávána voda, který vytvoří tlakovou bariéru průniku znečištěných vod z dolu do ostatních spodních vod. U některých dolů, kde může docházet k úniku metanu je naopak zakazováno používání výbušnin. Toto první rozhodnutí o parametrech prostoru, v němž bude možné při splnění podmínek povolit těžbu, má těžařské firmě umožnit přípravu projektu těžby. Nebo také učinit rozhodnutí, že těžit nebude a práva se vzdá. Buď úplně, nebo jej převede za úplatu na někoho, kde bude schopen podmínky splnit.

Tomu, kdo provedl nebo financoval ložiskový průzkum, totiž § 24 odst. 3 Horního zákona náleží přednost před ostatními žadateli. Není to právo na získání dobývacího prostoru, ale přednost před ostatními, kteří by na tom místě chtěli těžit. Tvrzení o tom, že cínovecké lithium ukradl exministr Drobil, tedy vychází z neznalosti Horního zákona. Nebo je to prostě hloupý pokus o svedení viny na předchůdce. Teprve když prospektor přednostního práva nevyužije, může být dobývací prostor stanoven jinému zájemci. Jde o určitou dobu předkupního práva, které ale vlastníka nezakazuje věc nebo majetkovou hodnotu prodat. Může si ji nechat. Sám ji využívat. V tomto případě se tedy stát může rozhodnout netěžit, anebo těžit sám. V případě, že by těžil sám, nebo prostřednictvím státní firmy např. Diamo, je pak povinen odkoupit od prospektora údaje získané těžebním průzkumem. Jak již bylo uvedeno výše, prospektor si může stanovit cenu, za níž informace nahlášené Geologické službě mohou být poskytnuty státní firmě Diamo. Zdarma je smí používat pouze veřejná správa. Stát je však může vyvládnout za náhradu. Ta by pak spočívala v úhradě vynaložených nákladů na průzkum a přiměřeného zisku podle zákona o cenách – tedy do 30% nákladů. V tuto chvíli se podle údajů, s nimiž operují vládní činitelé, bavíme o 1 až 1,3 miliardě. Na víc neměl prospektor do podpisu Havlíčkova memoranda nárok.

Povolení těžby

Předtím, než těžební společnost "poprvé kopne do země" musí mít povolení k hornické činnosti v dobývacím prostoru sestávající z dílčích povolení otvírky, přípravy a dobývání výhradních ložisek nerostů podle zákona o hornické činnosti. Souhrnně je lze označit jako těžební licence. Na všechny etapy je nutné předložit projekt, který je schvalován Báňským úřadem. Projekty musí splňovat jak zákonné požadavky, tak i podmínky stanovené pro dobývací území Báňským úřadem. Při jejich splnění má žadatel na získání licence nárok. Teprve až když má těžařská firma všechny tyto úřední procedury úspěšně za sebou, tak mlže těžit.

Co provedl ministr Havlíček?

Ministr Havlíček neukradl české lithium za biliony korun, jak populisticky tvrdí předseda ANO Andrej Babiš. Nevydal rozhodnutí o stanovení dobývacího prostoru ani povolení těžit. A ani nemohl - tato pravomoc přísluší Báňskému úřadu. Ten je sice podřízen Ministerstvu průmyslu a obchodu, které Havlíček řídí. Ale žádné takové rozhodnutí nevydal ani on. Havlíček se nepodílel se ani na žádných právních úkonech, které těmto rozhodnutím předchází. Na to je v úřadu moc krátce. Ministr Havlíček podepsal memorandum, které je čistě z pohledu vnitrostátních zákonů "cárem papíru". Žádný český zákon ani obecně závazný právní předpis jeho sjednání nevyžaduje ani nepředpokládá. Dokonce jej k

němu ani nezmocňuje. Na jejím základě australsko-americká společnost nemá žádnou možnost se u vnitrostátního soudu domáhat stanovení dobývacího prostoru ani těžební licence.

Memorandum je z valné většiny "snůškou obecných frází" typu: "Cílem tohoto memoranda je usnadňovat a podporovat budoucí spolupráci v oblasti průzkumu, těžby a zpracování lithia až po finální výroby." Nebo že: "Účastníci smlouvy prohlašují, že jsou ochotni podporovat využívání a zpracování lithiových rud". Či: "Spolupracovat s českými akademickými výzkumnými základnami na úplném zpracování lithiových rud".

Problém však je v tom, že náš právní řád nesestává jen z Ústavy, zákonů a vyhlášek. A přímo aplikovatelných nařízení EU. Součástí našeho právního pořádku jsou i mezinárodní smlouvy, které Parlament ratifikoval. Jednou z nich je i **Dohoda o podpoře a vzájemné ochraně investic mezi ČR a Austrálií podepsaná v Canbeře 30. září 1993. Existuje značené riziko, že australsko-americká firma využije tento dokument k nátlaku na budoucí vládu, aby rozhodla, že lithiovou rudu nebude těžit český státní podnik Diamo a zpracovávat nějaká česká firma, ale že těžba má být svěřena právě australsko-americké firmě European metal holdings Ltd. Firma může vyhrožovat mezinárodní arbitráží s tím, že se bude u domáhat náhrady škod za zmařenou investici.** Lze čekat, že při tom bude argumentovat, že Havlíčkovo memorandum si investor může vykládat ve smyslu jejího článku 3 Dohody jako povzbuzení investice. Bude argumentovat, že na jeho základě vynaložila další prostředky, které byly zmařeny. Zvláště když memorandum Dohodu o podpoře a ochraně investic výslovně uvádí.

Havlíček tedy vlastně firmě EMH vystavil glejt na vydírání budoucí české vlády. Glejt, který sice neopravňuje k těžbě lithia, ale je bianko šekem na "výpalné" z těžby. V některých zemích jako Čína by za to byl po zrychleném soudním procesu procesu za úsvitu zastřelen. V některých zemích jako Saudská Arábie by takový ministr byl veřejně nabodnut na kůl. V Česku mu to nehrozí.

Když KSČM požádala o svolání mimořádné schůze, tak jsem přemýšlel o tom, co s tím poslanci vlastně mohou udělat. Zjišťoval jsem, jak by bylo možné se arbitráží vyhnout. Dohoda s Austrálií byla sjednána na 15 let. A lze ji tedy vypovědět s roční výpovědní lhůtou. **Problémem však je, že ještě po dobu 15 let od jejího vypovězení jsou chráněny investice učiněné před výpovědí.** Tudy cesta nevede. Moc možností poslanci nemají. Mohou Memorandum prohlásit za uzavřené v rozporu se zákonem, protože Havlíček k němu neměl zmocnění od vlády. A jako takovou ji prohlásit za neplatnou od počátku. Ani to však nezabrání firmě tvrdit, že mezi tím (za pár dnů) investovala do přípravných prací několik miliard. Nebo si na ně vzala půjčku. **Škodám už úplně zabránit nelze, ale možná je lze omezit.** Ale bude to hodně na hraně. A hodně bude závist na arbitrech. A s těmi má ČR zatím jen špatné zkušenosti.

Mimořádná schůze asi bude spíše veřejnou politickou popravou nejstarší české politické strany ČSSD. Strana, jejíž představitelé ve vládě spáchali něco takového a která do vlády vyslala takového ministra si však nic jiného nezaslouží.

Zdroj:

<http://radimvalencik.pise.cz/5063-kunstekova-analyza-kauzy-lithium-nejlepsi.html>